

Paweł ŻMUDZKI
<https://orcid.org/0000-0002-1012-6104>
Uniwersytet Warszawski

Źródłoznawczy kontekst zapisu daty dziennej zwycięstwa Leszka Czarnego nad buntownikami (1285 r.) w kodeksie Zamoyskich

Zarys treści: Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na pomyłkę kopisty kodeksu Zamoyskich (rkpsu BN BOZ 28) popełnioną przy okazji zapisywania w *Roczniku Traski* daty dziennej decydującej bitwy stoczonej przez Leszka Czarnego z buntownikami w 1285 r. Dzień św. Stefana papieża i męczennika najprawdopodobniej był elementem jakiejś zapiski obituarnej i mylnie został powiązany z batalią.

Abstract: The article draws attention to a mistake made by a copyist of the so-called Zamoyski Codex (MS BN BOZ 28) when recording in the *Traska Annals* the day's date of the decisive battle fought by Leszek the Black against the rebels in 1285. The feast day of St Stephen the Pope and Martyr was most likely a part of some obituary record and was mistakenly associated with the battle.

Słowa kluczowe: *Rocznik Traski*, kodeks Zamoyskich, bitwa pod Bogucicami, Leszek Czarny

Keywords: *Traska Annals*, Zamoyski Codex, battle of Bogucice, Leszek the Black

W 1285 r. przeciwko Leszkowi Czarnemu wybuchł bunt małopolskich możnych i rycerstwa. Datę dzienną decydującego zwycięstwa księcia nad buntownikami podaje tylko jedna z zapisek *Rocznika Traski* poświęconych rebelii. Według niej losy Małopolski w 1285 r. miały rozstrzygnąć się „in die sancti Stephani pape et martiris”¹. Datę tę spostrzegł i docenił Jan Długosz, który dysponował kodeksem Zamoyskich i – jak wiadomo – uzupełniał zapis *Rocznika Traski* w tym kodeksie własnoręcznymi dopiskami². Długosz zauważył, że dzień św. Stefana papieża i męczennika pojawił się jedynie w krótkiej, jednozdaniowej notatce o buncie umieszczonej w roczniku pod 1285 r. Pod tym samym rokiem, ale nieco dalej, znajduje się u Traski znacznie obszerniejsza zapiska o okolicznościach rebelii, pozbawiona jednak wiadomości o dniu, w którym stoczono rozstrzygającą bitwę. W związku z tym Długosz na marginesie obszerniejszej noty o buncie w kodeksie Zamoyskich dopisał „secunda die mensis Augusti”, graficznie zaznaczając, że odnosi datę do informacji o zwycięstwie Leszka nad rebeliantami i ich kandydatem do tronu krakowskiego i sandomierskiego, Konradem z Mazowsza³. W *Rocznikach*

¹ Rkps BN BOZ 28 [dalej: kodeks Zamoyskich], k. 83r, <<https://polona.pl/item/chronicae-et-annales-poloniae,ODI3MDgz/172/#item>> [dostęp: 3.05.2022].

² W. Drelicharz, *Miejsce „Excerpta ex fontibus incertis” w warsztacie historiograficznym Jana Długosza*, w: *Jan Długosz (1415–1480). Życie i dzieła*, red. L. Korczak, M.D. Kowalski, P. Węcowski, Kraków 2016, s. 71–86.

³ Kodeks Zamoyskich, k. 83r; *Excerpta Ioannis Dlugossi e fontibus incertis*, wyd. W. Kętrzyński, w: MPH, t. 4, Lwów 1884, s. 14.

czyli kronikach sławnego Królestwa Polskiego datacja została wyzyskana podwójnie. Oczywiście sama bitwa została według Długosza stoczona 2 sierpnia⁴. Na podstawie tej daty kronikarz wyliczył także dokładnie dzień wyruszenia Leszka Czarnego na Węgry po posiłki (14 lipca), dzięki którym rozgromił wojsko Konrada i buntowników⁵.

Zdanie zawierające informację o dniu św. Stefana papieża i męczennika w nowoczesnych badaniach historycznych przysporzyło okazji do całej serii pomyłek i błędnych interpretacji. Najpierw August Bielowski źle odczytał jego zapis w kodeksie Zamoyskich. W edycji *Rocznika Traski* w drugim tomie serii *Monumenta Poloniae historica* pojawiła się błędna lekcja: „in die sancti Stephani protomartiris”⁶. Następnie Aleksander Semkowicz, biorąc za dobrą monetę pomyłkę A. Bielowskiego, doszedł do wniosku, że musi chodzić o „translatio s. Stephani”, której datę ustalił na 3 maja. Decydujący wpływ na wykluczenie sierpniowego terminu bitwy w rozumowaniu autora *Krytycznego rozbioru „Dziejów polskich” Jana Długosza* miał dokument wystawiony przez Leszka Czarnego 9 VI 1285, wspominający rozstrzygające starcie z buntownikami i Konradem⁷.

Wskazana przez A. Semkowicza data bitwy pod Bogucicami nad rzeką Rabą (miejsce bitwy wymieniają źródła inne niż *Rocznik Traski*) była powszechnie akceptowana przez historyków aż do momentu zakwestionowania jej przez Tomasza Jurka. Z całą pewnością słusznie wskazał on błąd w oznaczeniu dnia translacji św. Szczepana (3 zamiast poprawnie 7 maja) i przede wszystkim trafnie zauważył niewielkie prawdopodobieństwo posłużenia się przez krakowskiego annalistę lokalnym świętem obchodzonym w Metz i Pasawie, nieznanym natomiast w polskiej prowincji kościelnej. Doprowadziło to T. Jurka do przekonania, że bitwa pod Bogucicami musiała zostać stoczona na początku sierpnia 1285 r., albo 3, albo 2 dnia tego miesiąca. Pierwsza z dat wynikała z braku weryfikacji błędu A. Bielowskiego. T. Jurek założył, że dzień św. Szczepana Pierwszego Męczennika, który rzekomo pojawił się w kodeksie Zamoyskich, to „inventio reliquiarum Stephani”. Druga data to oczywiście święto Stefana papieża i męczennika, podane przez A. Bielowskiego w przypisie do edycji *Rocznika Traski* jako odmiana tekstu z kodeksu Sędziwoja⁸.

Moja wątpliwość dotyczy założenia poczynionego przez T. Jurka, że zapis daty decydującej bitwy z buntownikami w *Roczniku Traski* przynosi informację wiarygodniejszą od wniosków, które płyną z analizy treści dokumentu Leszka Czarnego wystawionego 9 VI 1285. Szacując historyczną wartość wiadomości podanych przez annalistę, trzeba wziąć pod uwagę konsekwencje możliwych pomyłek i przekształceń tekstu przy okazji jego przepisywania oraz adaptowania do nowych celów. Warto przypomnieć w tym miejscu, że najstarsza zachowana rękopiśmienna wersja *Rocznika Traski* w kodeksie Zamoyskich jest kopią wcześniejszego zapisu utworu, powstałego ok. 1340 r., kiedy ten rocznik został zestawiony⁹. Informacje o buncie trafiły doń ze źródeł, których istnienia i kształtu można się jedynie domyślać (*Gesta Lesltonis, Annales Polonorum deperditi*). Co więcej, drugi średniowieczny zapis *Rocznika Traski*, zawarty w kodeksie Sędziwoja, nie ma większego znaczenia dla ustalania genezy not annalistycznych, ponieważ z całą pewnością został sporządzony na podstawie kodeksu Zamoyskich¹⁰.

Najpierw trzeba przyjrzeć się sposobowi wprowadzenia zapiski zawierającej datę dzienną zwycięstwa nad buntownikami do *Rocznika Traski*. Notatka pojawiła się wśród innych lakonicznych wzmianek na różne tematy, otwierających obszerną grupę wiadomości znajdujących się pod 1285 r. Pierwszą

⁴ Ioannis Dlugosii *Annales seu Cronicae Incliti Regni Poloniae*, ks. 7–8, wyd. S. Budkowa i in., Varsaviae 1975, s. 236 (ks. 7, 1285 r.).

⁵ Tamże, s. 235.

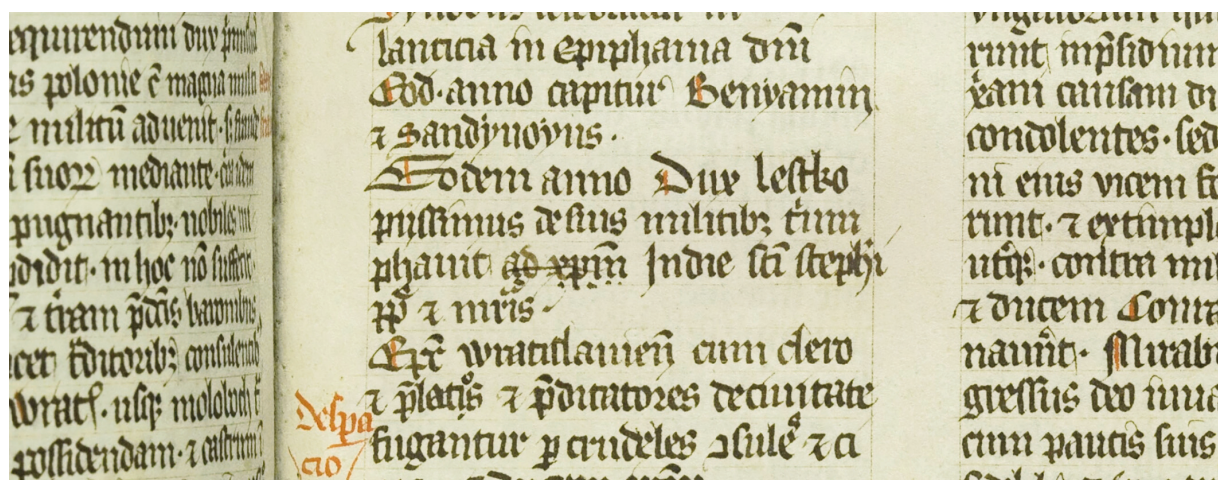
⁶ *Rocznik Traski*, wyd. A. Bielowski, w: MPH, t. 2, Lwów 1872, s. 850.

⁷ A. Semkowicz, *Krytyczny rozbiór „Dziejów polskich” Jana Długosza (do roku 1384)*, Kraków 1887, s. 306.

⁸ T. Jurek, rec.: P. Żmudzki, *Studium podzielonego Królestwa. Książę Leszek Czarny*, Warszawa 2000, *Rocz. Hist.*, 67, 2001, s. 253–254.

⁹ Ostatnio w tej sprawie: W. Drelicharz, *Noty annalistyczne włączone do „Kroniki” Galla Anonima w tradycji rękopiśmiennej, w: Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin*, red. M. Dorna, M. Matła, M. Sosnowski, E. Syska, współpr. W. Baran-Kozłowski, Poznań 2016, s. 119–130.

¹⁰ O kodeksie Sędziwoja: tenże, *Annalistyka małopolska XIII–XV wieku. Kierunki rozwoju wielkich roczników kompilowanych*, Kraków 2003, s. 44–56.

Il. 1. Kodeks Zamoyskich (rkps BN BOZ 28), k. 83r (detal)

z nich jest informacja o śmierci papieża Marcina (IV). Na drugim miejscu zapisano wieść o zabiciu Jana z przydomkiem Męczyc („Menschicz”, syna Bogumiła zwanego Męka) oraz Piotra (brata Jana) i Zbyluta¹¹ przez księcia wrocławskiego, bez żadnych dodatkowych wyjaśnień. Następnie wprowadzono krótką zapiskę o synodzie w Łęczycy celebrowanym w święto Epifanii. Potem annalista zanotował, że tego roku Benjamin i Sędziwój zostali schwytani, również nie dodając nic więcej. Dalej umieszczono krótką notatkę o zwycięstwie księcia Leszka nad własnymi rycerzami¹².

Zasługą Wojciecha Drelicharza jest spostrzeżenie, że początek krótkiej zapiski o buncie, umieszczonej w *Roczniku Traski* pod 1285 r.: „Eodem anno dux Lestko piissimus de suis militibus triumphavit”¹³, powstał wskutek skrócenia zdania rozpoczynającego dłuższą opowieść o rebelii, znajdującą się pod tym samym rokiem: „Eodem anno dux Lestko piissimus Cracoviensis, Sandomiriensis et Syradiensis, de suis militibus et duce Conrado Mazoviensi gloriose triumphavit”¹⁴. Otwarcie lakonicznej wzmianki o rokoszu ma więc ewidentnie charakter wtórny wobec obszerniejszej narracji. Podobny zabieg redaktorski zastosowano w przypadku zapiski poświęconej synodowi łęczyckiemu. Najpierw do rocznika (w jego obecnej formie) została wpisana skrótowa wiadomość: „Synodus celebratur in Lancia in epiphania Domini”. Stanowi ona streszczenie i przeróbkę zdania rozpoczynającego dłuższą informację na ten sam temat w *Roczniku Traski*, umieszczoną także pod 1285 r.: „Dominus Iacobus dictus Swinka archiepiscopus Gneznensis cum suis suffraganeis in epiphania Domini synodum in Lancia celebravit”¹⁵.

Tym, co łączy obie te lakoniczne zapowiedzi bardziej szczegółowych zapisek jest eksponowanie daty dziennej wzmiankowanych wydarzeń. W przypadku krótkiej noty o synodzie łęczyckim informacja o święcie Epifanii została zaczerpnięta z tej dłuższej. Nie wiadomo natomiast, skąd wziął się konkretny dzień, w którym książę Leszek miał zatriumfować nad swoimi rycerzami, ponieważ brak tego szczegółu w dłuższej wersji opowieści o krakowskiej rebelii. T. Jurek miał jednak pełne zaufanie do tej daty¹⁶, a W. Drelicharz uważał, że została ona wynotowana z *Annales Polonorum deperditi*, do których dwukrotnie miał sięgnąć redaktor grupy zapisek umieszczonych w *Roczniku Traski* pod 1285 r.¹⁷ Sprawa nie wydaje się aż tak oczywista, jeśli przyjrzeć się zapisowi krótkiej wiadomości o buncie przeciw Leszkowi pod 1285 r. w kodeksie Zamoyskich.

¹¹ M. Cetwiński, *Rycerstwo śląskie do końca XIII w. Biogramy i rodowody*, Wrocław 1982, s. 127–128, nr C 358, s. 164, nr C 634, s. 205, nr C 926.

¹² *Rocznik Traski*, s. 850.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże, s. 850–851; W. Drelicharz, *Annalistyka małopolska*, s. 381.

¹⁵ *Rocznik Traski*, s. 850.

¹⁶ T. Jurek, rec.: P. Żmudzki, *Studium podzielonego Królestwa*, s. 253–255.

¹⁷ W. Drelicharz, *Annalistyka małopolska*, s. 381.

Zapiska zajmuje na k. 83r niecałe cztery wersy tekstu lewej kolumny. Wyraz „triumphauit” nie zmieścił się w całości w drugim wersie (mimo skrócenia go o drugą i trzecią literę). Jego końcówka „-phauit”, już bez żadnych skrótów, została przeniesiona do trzeciego wersu. W tym momencie skryba musiał przerwać pracę. Taki wniosek wynika z pojawiających się dalej, pozbawionych sensu w tym zdaniu słów: „ad Christum”, które pomyłkowo wpisał po powrocie do kopiowania ewidentnie z innego źródła. Możliwe jest także, że kopista skracał pierwotny materiał informacyjny, zawarty w pierwowzorze *Rocznika Traski*, i w ten sposób doszło do lapsusu. Nomen sanctum zapisane zostało w bardzo typowy sposób jako chryzmon z końcówką deklinacyjną („xpm”), nad którą umieszczono znak abrewiacji. Najwyraźniej skryba odczytał „triumphauit” jako „migravit” i skojarzył z często spotykaną formą zapiski obituarniej: „migravit ad Christum”¹⁸. Tuż potem została zapisana data: „in die sancti Stephani pape et martiris”. Kopista dostrzegł i oznaczył swój błąd w charakterystyczny dla kodeksu Zamoyskich sposób. Wyrazy „ad xpm” przekreślono jedną kreską i podkreślono kropkami, ale nie ma śladu razury. Podobną korektę pomyłki można stwierdzić w zapisanej w *Roczniku Traski* pod 1278 r. opowieści o lekarzu Mikołaju na k. 80v kodeksu Zamoyskich¹⁹. Tam jednak chodziło o prosty błąd gramatyczny, którego natychmiastowe wychwycenie potwierdza językowa poprawność dalszego ciągu tekstu.

Oczywiście jest możliwe, że w przypadku krótkiej zapiski o buncie przeciwko Leszkowi pod 1285 r. lapsus skryby także został od razu spostrzeżony i wpisana po nim data w podstawie źródłowej rzeczywiście odnosiła się do zwycięstwa księcia nad rebeliantami. Równie prawdopodobna pozostaje jednak ewentualność, że dzień św. Stefana papieża i męczennika jest fragmentem zapiski o czyjejs śmierci, do której pomyłkowo sięgnął kopista. Korekta mogła zostać przeprowadzona dopiero po jakimś czasie i – bez dostępu do kopiowanej podstawy – objąć tylko te wyrazy, które swoim znaczeniem nie odpowiadały reszcie zdania. Zapis daty gramatycznie pasował do informacji o pokonaniu buntowników. W takim wypadku związek triumfu Leszka nad zdrajcami z dniem męczeństwa św. Stefana papieża byłby przypadkowy i fałszywy. Kopiście kodeksu Zamoyskich zdarzyła się podobnie fatalna pomyłka przy przepisywaniu zapiski z *Rocznika Traski* pod 1265 r. Polegała ona na wprowadzeniu tam informacji o bitwie pod Zawichostem (1205). Lapsus nie został dostrzeżony przez skrybę, który opatrzył zapiskę głosem *in rubro*, podkreślającą wagę śmierci Romana w walce. Dopiero później ktoś poddał zasadniczy zapis niedokończony razurze, pozostawiając nietknięte słowa na marginesie wpisane czerwonym atramentem²⁰. W Drelicharz spostrzegł analogiczny błąd popełniony przez kopistę kodeksu Szamotulskiego. Przepisując z kodeksu Zamoyskich czwartą zapiskę o buncie przeciw Leszkowi Czarnemu, w *Roczniku Traski* umieszczoną pod 1286 r., skryba rozpoczął ją od daty: „In eodem anno post assumptionem beate virginis Marie”. W pierwowzorze odnosi się ona do pozyskania grodu płockiego przez „Włodka” (Władysława Łokietka), ówczesnego księcia Brześcia i Łęczycy²¹.

W moim przekonaniu nie da się rozstrzygnąć, z jakiego źródła skryba kodeksu Zamoyskich wzięła wiadomość o dniu św. Stefana papieża. Wobec takiej wątpliwości poważnym argumentem przeciwko wiarygodności tej daty staje się jej nieobecność w obszerniejszej opowieści o buncie przeciwko Leszkowi, zapisanej w *Roczniku Traski* pod 1285 r. – zwłaszcza że obie krótsze zapiski, o synodzie łęczycykim i o rebelii, zostały uformowane na kanwie tych dłuższych. Datowanie zwycięstwa księcia nad Konradem i buntownikami na 2 VIII 1285 przede wszystkim jednak kłóci się z przekazem najbardziej wiarygodnego źródła, czyli zachowanego w oryginale dokumentu Leszka Czarnego, wystawionego

¹⁸ Np. *Rocznik krakowski*, wyd. A. Bielowski, w: MPH, t. 2, s. 837, zapiski: o śmierci św. Franciszka pod 1226 r. i św. Antoniego pod 1232 r.; *Kronika Dzierzwy*, wyd. K. Pawłowski, w: MPH s.n., t. 15, Kraków 2013, s. 78: zapiska o śmierci św. Franciszka. Skryba kodeksu Sędziwoja pominął błędny zapis, a przepisał datę – kodeks Sędziwoja, BCzart., rkps 1310 IV, s. 341, <<https://cyfrowe.mnk.pl/dlibra/publication/22247/edition/21956/content?ref=desc>> [dostęp: 3.05.2022].

¹⁹ Kodeks Zamoyskich, k. 80v, <<https://polona.pl/item/chronicae-et-annales-poloniae,ODI3MDgz/167/#item>> [dostęp: 3.05.2022].

²⁰ Tamże, k. 78v: <<https://polona.pl/item/chronicae-et-annales-poloniae,ODI3MDgz/163/#item>> [dostęp: 3.05.2022]; W. Drelicharz, *Annalistyka małopolska*, s. 34 (tu pomyłona data: 1245 zamiast 1265 r.).

²¹ W. Drelicharz, *Annalistyka małopolska*, s. 383; *Rocznik małopolski (kodeks Szamotulskiego)*, wyd. A. Bielowski, w: MPH, t. 3, Lwów 1878, s. 185; kodeks Szamotulskiego, BN, rkps 8006 III, s. 90, <<https://polona.pl/item/miscellanea,NTc5MDU0OA/124/#item>> [dostęp: 3.05.2022]; kodeks Zamoyskich, k. 83v, <<https://polona.pl/item/chronicae-et-annales-poloniae,ODI3MDgz/173/#item>> [dostęp: 3.05.2022].

9 VI 1285 w Krakowie dla Stanisława z Chrobrza. Zawiera on najwcześniejszą wzmiankę o bitwie pod Bogucicami. Co więcej, nadanie wsi Kęblów wiernemu rycerzowi jest uzasadnione udziałem Stanisława w decydującej batalii²².

Można odnieść wrażenie, że T. Jurek – broniąc datowania bitwy na początek sierpnia 1285 r. – starał się retorycznie osłabić wymowę źródła zadającego kłam jego tezie, pisząc: „autenticzność dokumentu, który wydawca znał jeszcze z nie budzącego podejrzeń oryginału, wydaje się nieposzlakowana”²³. Otóż nie tylko „wydaje się”, ale jest nieposzlakowana. Poza tym Franciszek Piekosiński nie był ostatnim badaczem, który go widział. Fakt istnienia oryginału tego dyplomu rzeczywiście umknął autorowi monografii kancelarii Leszka Czarnego, Zygmuntowi Mazurowi²⁴. Niedopatrzenie to wytknął mu recenzent, Karol Mieszkowski²⁵. Oryginał dokumentu obecnie jest przechowywany w zbiorach Zakładu Nauk Pomocniczych Historii Instytutu Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego²⁶. W świetle jego treści, wiernie oddanej przez F. Piekosińskiego²⁷, nie można zakładać – jak to zrobił T. Jurek – że data odnosi się tylko do czynności prawnej (nadania wsi), a dyplom został sporządzony później, już po stłumieniu buntu²⁸ (jak rozumiem, ze zaktualizowaną przyczyną nadania, odnoszącą się do bitwy pod Bogucicami). T. Jurek sam zauważył, że książe przywilej dla Stanisława z Chrobrza zawiera zarówno formułę *actum*: „hec acta sunt in Cracouia”, jak i *datum*: „data ibidem per manus domini Procopii cancellarii nostri”²⁹. Zwłaszcza zaimek „ibidem”, wyraźnie odnoszący się do Krakowa jako miejsca akcji prawnej i jednocześnie wystawienia dokumentu, wyklucza interpretację T. Jurka. Zapis daty także nie budzi wątpliwości: „Anno dominj MCCLXXXV quinto ydus Iunij”³⁰.

W związku z powyższymi uwagami trzeba z całą mocą stwierdzić, że bitwa pod Bogucicami nad Rabą została stoczona przed 9 VI 1285. Można się nieśmiało domyślać, że niedługo przed tą datą. Biorąc pod uwagę wszystkie argumenty źródłoznawcze, najbardziej prawdopodobnym wyjaśnieniem pojawienia się dnia św. Stefana papieża i męczennika w zapisie *Rocznika Traski* jest pomyłka kopisty kodeksu Zamoyskich, który dokonał kontaminacji krótkiej zapowiedzi dłuższej zapiski o zwycięstwie Leszka Czarnego nad Konradem II i buntownikami z jakąś notą obituarną.

Source context of the record of the day date of Leszek the Black's victory over the rebels (1285) in the Zamoyski Codex

Summary: The so-called *Traska Annals* contain as many as four references to the revolt of the nobles and knights of Lesser Poland against Leszek the Black. Two of them were placed under the correct year – 1285. The shorter one was compiled based on the first sentence of the longer one with a date added, unknown to other sources, of the feast day of St Stephen the Pope and Martyr (2nd August). An analysis of folio 83 recto of the Zamoyski Codex (MS BN BOZ 28), the oldest handwritten copy of the annals, reveals a copyist's error. The feast day of

²² Moja dawna polemika z T. Jurkiem w tej sprawie: P. Żmudzki, *Odpowiedź na recenzję Tomasza Jurka*, *Rocz. Hist.*, 68, 2002, s. 289–290.

²³ T. Jurek, rec.: P. Żmudzki, *Studium podzielonego Królestwa*, s. 254.

²⁴ Z. Mazur, *Studia nad kancelarią księcia Leszka Czarnego*, Wrocław 1975, s. 161, przyp. 569 i 570.

²⁵ K. Mieszkowski, *Ze studiów nad dokumentami i kancelarią Leszka Czarnego*, *St. Źródł.*, 22, 1977, s. 196 (przyp. 5), s. 206 (przyp. 61).

²⁶ Chciałbym bardzo serdecznie podziękować Panom Profesorom Zenonowi Piechowi i Andrzejowi Marcowi, którzy w czasie pandemii przesłali mi zdjęcie i skan tego dokumentu.

²⁷ KDMłp., t. 1, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1876, nr 109, s. 130.

²⁸ T. Jurek, rec.: P. Żmudzki, *Studium podzielonego Królestwa*, s. 254.

²⁹ Pierwsza zapisana w formie „h” ze znakiem skrótu dwukrotnie przecinającym pionową łaskę litery, „acta”, „st” ze znakiem ściągnięcia, „i” ze znakiem abrewiacji, „ccouia” ze znakiem ściągnięcia nad „cc”. Druga: „data ibidem” bez skrótów, „p” z typowym znakiem abrewiacji przecinającym ogonek litery, „man” z typowym znakiem obcięcia końcówki „us”, „pcopii” ze znakiem skrótu dopisanym z lewej strony do ogonka litery „p”, „cacellai” ze znakami ściągnięcia nad pierwszym „c” i nad „ai”, „nri” z nadpisany znakiem skrótu.

³⁰ W skrócie zostały zapisane słowa: „dnj” ze znakiem ściągnięcia powyżej i „quito” także ze znakiem ściągnięcia. Ponadto nad każdą literą rzymskiego zapisu daty rocznej z wyjątkiem „L” została nadpisana litera „o”. Oprócz tego „dnj” i „M” zostały rozdzielone kropką i dalej kropki postawiono po „M”, po „CC” i po „LXXX”.

St Stephen the Pope and Martyr originally was most likely a part of some obituary record and was mistakenly added to a concise piece of information about the rebellion written under the year 1285. The possibility of dating the battle to 2nd August is excluded by a document of Leszek the Black, preserved in the original, issued on 9th June 1285, containing the earliest mention of the battle of Bogucice and certifies the granting of the village to Stanisław of Chrobrze as a reward for his loyalty to the prince.

Nota o autorze: Paweł Żmudzki, dr hab., profesor Uniwersytetu Warszawskiego, zatrudniony na Wydziale Historii, w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii, Źródłoznawstwa i Metodologii.

Author: Paweł Żmudzki, PhD, Professor at the University of Warsaw, employed at the Faculty of History, Department of Auxiliary Sciences of History, Source Studies and Methodology of History.

Wydział Historii
Uniwersytet Warszawski
Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
e-mail: p.zmudzki@uw.edu.pl

Bibliografia

Źródła drukowane

- Excerpta Ioannis Długosii e fontibus incertis*, wyd. W. Kętrzyński, w: MPH, t. 4, Lwów 1884, s. 7–15
Ioannis Długosii Annales seu Cronicae Incliti Regni Poloniae, ks. 7–8, wyd. S. Budkowa i in., Varsaviae 1975
KDMłp., t. 1, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1876
Rocznik małopolski (kodeks Szamotulskiego), wyd. A. Bielowski, w: MPH, t. 3, Lwów 1878, s. 135–202
Rocznik Traski, wyd. A. Bielowski, w: MPH, t. 2, Lwów 1872, s. 826–861

Opracowania

- Drelicharz W., *Annalistyka małopolska XIII–XV wieku. Kierunki rozwoju wielkich roczników kompilowanych*, Kraków 2003
Drelicharz W., *Miejsce „Excerpta ex fontibus incertis” w warsztacie historiograficznym Jana Długosza*, w: *Jan Długosz (1415–1480). Życie i dzieła*, red. L. Korczak, M.D. Kowalski, P. Węcowski, Kraków 2016, s. 71–86
Drelicharz W., *Noty annalistyczne włączone do „Kroniki” Galla Anonima w tradycji rękopiśmiennej*, w: *Stilo et animo. Prace historyczne ofiarowane Tomaszowi Jasińskiemu w 65. rocznicę urodzin*, red. M. Dorna, M. Matla, M. Sosnowski, E. Syska, współpr. W. Baran-Kozłowski, Poznań 2016, s. 119–130
Jurek T., rec.: P. Żmudzki, *Studium podzielonego Królestwa. Księżę Leszek Czarny*, Warszawa 2000, *Rocz. Hist.*, 67, 2001, s. 249–258
Mazur Z., *Studia nad kancelarią księcia Leszka Czarnego*, Wrocław 1975
Mieszkowski K., *Ze studiów nad dokumentami i kancelarią Leszka Czarnego*, *St. Źródł.*, 22, 1977, s. 195–215
Semkowicz A., *Krytyczny rozbiór „Dziejów polskich” Jana Długosza (do roku 1384)*, Kraków 1887
Żmudzki P., *Odpowiedź na recenzję Tomasza Jurka*, *Rocz. Hist.*, 68, 2002, s. 285–291